

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium: ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Dr. Baltazár Dezső püspök üdvözlő beszéde a kollégium ujonnan beiktatott öt tanárához.

Tisztelt Tanár Urak! Szeretettel és örömmel üdvözlöm önöket, mint kollégiumunk új, friss erőt, fenntartó oszlopait. Eddigi eredményes munkásságuk folytonossága s az előkelő pecsét, melyet mostani székfoglalásukkal reátettek szellemi értékük bizonyítványára, szép jövőndő távlatáról lebbenti fel a fátyolt. E jövőndőben jogosult reménységünk eredményeket lát kibontakozni avatott kezeik nyomán.

Ha eddigi munkásságukkal tudományuk mellett kétségtelen bizonyosságot tettek is, ne feledjék, hogy a reájuk bízott értékeknek, a jövőndő reményeinek, az oszlopokká erősítendő ifjúságnak szellem-erkölcsi érdeke magával a tudományos vezetéssel, a szoros értelemben vett intellektualis képzéssel sohasem lesz egészen kielégítve. Tanításukkal, életükkel és példájukkal az élő hit bizonyosságait kell az ifjúság előtt szövétnekképen világoltatniok s a növendékeket a szeretet vonzásával kapcsolni magukhoz s ezen kapcsolással belevinni a tanításba a nevelés amaz elemét, amely tiszta, vidám, termékeny életre vivő utakat nyit a generációk előtt.

Szomorúan kell megállapítani, hogy kevés kivételtől eltekintve iskoláink csak tanítanak, de nem nevelnek; csak dolgoznak, de nem lelkesítenek; csak erősítenek, de nem nemesítenek. A kálvinista iskolákban meghomályosult a világnak ama hitbeli világossága, megízletlenül a vallási öntudatnak ama konserváló és éltető sava, amelyek nélkül tévelyeg és

csenevészedik minden élet. Az egyház által az iskolákra fordított nagy anyagi áldozat alig talál a vallási öntudat iskolai gerjesztésében és erősítésében valami ellenszolgálatást. Szellemben már jóformán államosítva vagyunk; csak az anyagi áldozatban és névben vagyunk egyháziak. Az iskola elvált a templomtól s a kálvinizmus éltető lelke emiatt aláhanyatlott benne. A vallás tekintélyének alászállítása maga után vonja a tisztelet hanyatlását az egész vonalon. A tekintély és tisztelet veszteségének sorrendjében jönnek a templom, pap, szülő, fejsőségek s végül tragikum képen a tanítók és tanárok egymásután. Ha a példaadásra hivatottak a boldogság egyedüli alapját: a hitet, vagy legalább is ennek bizonyosságtételét: a vallást, az egyháziasságot, az élet közömbös tárgyainak lomtárába dobják, ki volna az, aki az ilyen példa levegőjétől elvértelenedett ifjúságban a szentlélek szerinti vérkeringést helyre tudhatná állítani?

Szent bizományként adom az önök kezébe az ifjúság vallásos nevelésének hitbeli építésének érdekét. Akármilyen tárgyat tanítsanak is önök, mindegyiket be lehet állítani az Isten dicsőségének szolgálatába s mindeniken keresztül meg lehet láttatni az örökkévaló kegyelem teljességét. Bizom benne, hogy e bizományt lelkiismeretükre veszik és gyümölcsöztetik száz annyi értékig, mint amennyivel általvették hív sáfárkodásra. Isten adjon erőt és előmenetelt hivatásuk áldásos betöltéséhez.

Iskola

Tanári beiktató.

Dr. Lencz Géza kollégiumi igazgató megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!
Mélyen tisztelt Közönség!

Dr. Balogh Ferenc emliti kollégiumunk történetében, hogy a köztudat manapság a tanszék alapítóinak neveit sem ismeri, pedig ezek voltak az iskola legnagyobb jótevői. Én az ő panaszát más irányban újítom fel. Több tanszéknek kollégiumunkban sem eredetét, sem történetét nem ismerjük s az a rendeltetésre álló nyomtatott adatokból utána nem kutatható. S ha már ezt a hiányt megállapítottam, hadd hívjam fel illetékes köreink figyelmét annak pótlására is. Ki kell dolgozni az egyes tanszékek alapításának s további sorsának történetét rendszeresen. Mentől tovább fog késni ez az összeállítás, annál nagyobb nehézségbe fog az ütközni az egyes tanszék cserélgetése folytán. Ahol közös alaphól fenntartott tanszék van, ott is névleg jelölendő meg, természetesen időnkénti változásokat nem zárva ki, hogy melyikről van szó. Ezzel együtt mindinkább elhalványul az alapítók neve és intenciója is, ami bizony nagy buzditásul az utókor számára sem szolgálhat.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyik magyar-latin tanszékét elmúlt ősszel 168. sz. határozatával dr. Frick József helyettes tanárral töltötte be. Szeretném, ha legalább ilyen alkalommal a tanszék alapításáról is szólhatnék valamit, biztosan azonban csak annyi állapítható meg, hogy az 1884-ben üresedésben levő három tanszék¹ új rendezése következtében a magyar-német nyelvi tanszék Sinka Sándor foglalta el. Csere folytán ez a tanszék, mint magyar-latin tanszék a dr. Öreg János² kezeire jutott, kinek akadémiaira áthelyezése után helyére a most székfoglaló beszédét első helyen megtartandó tanártársunk nagyérdemű elődje, Kulesár Endre választott meg 1891-ben s vitte hivatalát elmúlt iskolai év végéig. Jókívánatunk s kartársi szeretetünk kíséri őt közülünk való távozásakor.

Az az örvendetes fejlődés, mely tanítóképző intézetünknek négy új tanerőt ajándékozott, az 1906. évi tavaszi egyházkerületi gyűlés 91. sz. határozatával veszi kezdetét, amikor a kollégiumi pénztárból fizetett óraadói díj és az egyházkerületi tankönyvi pénztár terhére előbb kerületünk egy helyettes tanári állást szervezett, melyet 1914 szeptember óta Péterffy László magyar nyelv szakos tanárjelölt tölt be. Egyházkerületünk népessége azonban szükségessé tette párhuzamos osztályok felállítását

a tanítóhiány elkerülése végett. Így foglalkozott tanári előterjesztésre 1914 óta e kérdéssel egyházkerületünk s ez évi 222. sz. határozatában felerészben a kollégiumi, felerészben pedig az egyházkerületi pénztár terhére új német nyelv és irodalmi helyettes tanári tanszék szervezést, melyet 1915 szeptembertől fogva dr. Novák Józseffel töltött be.

A nagy terv a tanári kar körütekintő javaslata alapján az 1916. évi júniusi egyházkerületi közgyűlés 202. sz. határozatával lépett a megvalósulás stádiumába. Mindenek előtt elhatározott, hogy a kellő fedezet előteremtésére a fizetéskiegészítési államsegélyt igénybe veszi kerületünk. Talán sehol méltányosabban, mint épen a népnevelők képzésénél. Ezen segéllyel a már létesült két helyettes tanári tanszék rendes tanszékké volt átváltoztatható. A harmadik, szintén államsegéllyel létesítendő rendes tanszék alapjául a kerületi végzés a Margittai tanszéki alapot rendelte. Margittai István volt debreczeni orvostudor 1876. júl. 23. kelt végrendeletében a református kollégium számára embertani tanszékre hagyományozott 12,000 frtot kitevő alapítványának kamatát, mely tanszékét ugyan a volt akadémián kellett volna felállítani, de ennek megszűntével a tanítóképezdén létesítendő második pedagógiai tanszék felállítására anynyival inkább felhasználható volt, mert ennek körébe esik az embertan tanítása is.

A fizetéskiegészítési államsegélyt az 1916 okt. 3-ki 113,131. sz. a. a vallás- és közokt. miniszter — köszönettel legyen említve — kilátásba helyezte a legmeszebbmenőleg a régi és újonnan választandó tanárok számára egyaránt s ez által oly összegek szabadultak fel a kollégiumi és egyházkerületi pénztárból, minekfolytán egyszerre négy: t. i. az előbbiekhöz még a természetrajz-vegytani tanszékre is meghirdetethetett a pályázat, sőt újabb három tanszék jövőre felállítására is tervbe vehető volt, mint amely a tanítóképezde párhuzamos osztályainak kiépítéséhez még szükséges leendő. Eként választott aztán egyházkerületünk 1917 májusi gyűlésében 168. sz. határozatával 4 új tanárt a tanítóképezdére és pedig 1. a Margittai-fele 2-dik pedagógiai tanszékra dr. Varga Jenő méhteleki lelkészt, 2. a magyar nyelv és irodalmi tanszékre Péterffy László helyettes tanárt, 3. a német nyelv és irodalmi tanszékre dr. Novák József helyettes tanárt s végre 4. a természetrajz-vegytani tanszékre Vizely Gábor főgimnáziumi helyettes tanárt.

Tisztelt Kartársaink! E választással Önök az alma mater gyermekeivé lettek. Végezzék abban a nagy szellemi közösségben, melybe most beléptek, a magok munkáját szabadon, meggyőződésük, lelkiismeretük szerint, de ápolják az édes anya iránti hűséget hagyományainak tiszteletét is! Amaz lelkök fenkölségéről, ez nemességéről fog bizonyosságot tenni. — Kérem, hogy kitűzött sorrendben tartsák meg székfoglaló beszédüket.

¹ Gergely Károly (1877—1881.), Szegedi Sándor (1858—1882.) és Békési Gyula (1872—84.; elődje volt Szekeres Pál 1853—1872.) tanszéke.

² Ő 1884-ben a classica literatura tanszékére választott meg.

**Karai Sándor főgimnáziumi igazgató üdvözlő beszéde
Dr. Frick József tanárhoz.**

Kedves Kartársam!

Fogadja a főgimnáziumi tanári kar nevében kifejezett meleg üdvözlőmet. Ez üdvözlő melegsége nem esupán a munkássághoz fűződő jóreménységéből fakad; másfél éve részese immár nehéz viszonyok között tanári karunk munkájának és ezen idő alatt megszerezte becsülésünket és szeretetünket tanítói és nevelői hivatosságával, hivatásának erkölcsi magas szempontból való felfogásával és a kartársi jó viszony ápolására alkalmas személyi tulajdonságaival.

Kedves Kartársam, az a szolgálat, amelyre itt elkötelezte magát, egész embert kíván, egész embert, minden erejének teljes odaadásával. Az iskola ősi jó hírnevének és becsületének fenntartása és gyarapítása, becses hagyományainak megőrzése és fejlesztése nemcsak méltó tárgya a tanár nemes becsvágyának, hanem állásából folyó parancsoló kötelessége is. De ha sokra int és kötelez bennünket a múlt, még többre hí és kötelez a jövő, a nemzet jövőjének példátlanul küzdelmes nehézsége. Nemzetünk megfogyott anyagi és szellemi erejének visszapótlása, állami létünk nemzeti alapjainak megerősítése és biztosítása azoknak a nemzedékeknek lesz feladata, amelyek önöknek, a jövő tanárainak és tanítóinak lelkéből merítik az ehhez szükséges szellemi és erkölcsi erőt. Az önök lelkének tartalmán és ható erején fordul meg a jövő nemzedékek állampolgári értéke, az önök tudására, belátására és lelkiismeretére van bízva a nemzet jövője.

Kedves Kartársam, az emberi nemnek ez napjainkban dülő katasztrófája szinte reménységünket felülmúló módon újból megmutatta az erkölcsi erő felsőbbiségét az erkölcsi alapot nélkülöző számbeli többség erejével szemben. Ez a tapasztalat csak megerősít bennünket nevelésünk erkölcsi alapjainak és eszközeinek helyességébe vetett hitünkben és arra ösztönöz, hogy ez alapokat mélyítsük és szélesítsük, nevelő eszközeinket pedig az új helyzet követelményeihez képest újakkal gyarapítsuk.

A vallásosságnak, a hazaszeretetnek és a kötelességnek összefoglaló erejű érzelmeit tehát annál nagyobb gonddal és igyekezettel kell ápolnunk az ifjúság lelkében, mennél nagyobb annak az ellenségeink által is terjesztett világepidemiának a veszedelme, amely utópisztikus népboldogító eszmék lidércfénye után indulva, a fennálló állami és társadalmi rend romjain egy új világ zűrzavarát akarja megteremteni.

A vallásos érzés nincs ellentétben a felvilágosodottsággal, mert a felvilágosodottság az elmének, a vallásosság pedig a szívnek műveltsége. A kettő együtt teszi az embert emberré és ha e kettőt szembé lehetne állítani, aminthogy nem lehet, akkor a közjó érdekében inkább a szív műveltségét kellene választanunk. Ifjúságunkat tehát jövőre is vallásunkhoz és egyházi intézményeikhez való ragaszkodásban fogjuk nevelni.

A hazaszeretetnek és nemzeti öntudatnak mélysége sem gyengítheti szívünkben a vallásunk által is tanított általános emberszeretetet, sőt képesebbé tesz bennünket az isteni parancs teljesítésére. Aki azt a földet, amely szülte és táplálta, nem szereti jobban, aki testvéreihez, akiknek nyelvén szólni tanult, nem érzi magát szorosabb kötelekkel kötve, aki széles e világot tekinti hazájának: ugyan mit várhatnak attól a tőle távolabb eső embertársai? Semmit, mert az ilyen ember nem felebarátait, hanem csak magát szereti. Az általános emberi fejlődés előmozdításához csak faji képességeink kiművelésével, nemzeti értékes sajátságaink megőrzésével, hazánk és nemzetünk iránt tanusított áldozó készségünkkel járulhatunk hozzá.

A hazájához és magyarságához való ragaszkodást tehát továbbra is nevelni fogjuk ifjúságunk lelkében és történelmünknek és irodalmunknak nevelő erejével meg fogjuk óvni a nemzetköziség eszméinek bomlasztó mélyétől.

Az ifjúságnak a vallásos és nemzeti érzéstől áthatott lelkében aztán termékeny talajra fog találni a kötelességteljesítés kategórikus imperativusa is, ha ezt nemcsak szóval hirdetjük, hanem történelmi és irodalmi jellemképekkel példázzuk, hanem mindenekfelett a magunk életének eleven példaadásával tanítjuk neki.

Az ilyen erkölcsi nevelés az ifjú embernek nemcsak a lelkét óvja meg a romlástól, hanem védelmet nyújt neki a test veszedelmei ellen is. De mert mind az egyéni, mind a nemzeti életben a testi egészség az alapfeltétele minden fizikai, szellemi és erkölcsi erő-kifejtésünknek, tudatossá kell tennünk az ifjúságban minden alkalom felhasználásával az egészség nagy értékét is, meg kell ismertetnünk egészsége ápolásának módjaival és a közegészségügyi intézmények nemzeti jelentőségével is.

Ime, kedves Kartársam, az új korszak küszöbén ilyen eszméktől lelkesítettnek képzelem én és ilyennek szeretném látni a magyar tanítót és a magyar tanárt. Nyílt elméjű és egészséges, nyugodt vérmérsékletű ifjúságunk nemcsak fogékony minden reális és józan tanítás iránt, hanem faji természeténél fogva, amelytől távol esik az álmok országában való kalandozás, meg is követeli az ilyen tanítást. A magyar tanár tehát magyarul gondolkozzék és magyarul érezzen és ne kapjon minden hangzatos jelszón, csak azért mert új, vagy azért mert idegen. Az ilyen nevelőt nem fogja gyűlölni Isten, mert a tanítványai szeretni fogják.

Ilyen tanárnak ismertük mi Önt meg, kedves Kartársam, ezért bizalommal vagyunk személye és működése iránt. Segítse meg és áldja meg az Isten!

Dr. Veress István tanítóképző intézeti igazgató üdvözlő beszéde dr. Varga Jenő, dr. Novák Lajos, Péterffy László és Vizely Gábor tanárokhoz.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!

Kedves új Kartársaim!

Mélyen tisztelt hallgatóság!

A mai ünnepély, amelyen egyszerre négy új tanítóképzőintézeti tanár beiktatása történik meg, fontos határkövet jelent a debreczeni református tanítóképző intézet történetében ama küzdelmek után, amelyek e fontos, a népnevelés terén oly kiváló hivatást teljesítő intézet fejlesztése körül az illetékes tényezők részéről négy év óta folynak. Eme sok fáradságot igénylő küzdelmek megindításához az első lökést főtiszteletű és méltóságos Püspök úrnak az 1913. évi őszi egyházkerületi közgyűléshez terjesztett jelentésében foglalt ama nyilatkozata adta meg, hogy a kollégiumban az akadémiai tanszékek megszűnésével keletkezett ürt a többek között a tanítóképző intézetnek párhuzamos osztályokkal való ellátásának kell kitölteni. A fejlesztés munkája a véres háború nehéz idejére esik. Miként a babiloniai fogságból visszatérő izraeliták ott Jeruzsálemben egyszerre harcoltak és építettek: úgy vette ki részét intézetünk négy éven át a harenak és az építésnek a munkájából. Mialatt a háborúban négy év alatt intézetünk 221 katonát bocsátott ki imádott hazánk minden oldalról való megtámadásának a kivédésére: addig itthon az intézet kifejlesztése három párhuzamos osztály létesítésével aként jutott a befejezés felé, hogy Isten segítségével a reánk jövő szeptemberben a negyedik párhuzamos osztályt is megnyithatjuk. A debreczeni tanítóképzőintézet fejlesztésének szükségességét főként a tanítóknak már a békeidőben tapasztalható hiánya indokolja, amelyet fájdalmasan növelt a haza védelmében hősi halált halt tanítók nem csekély számú serege. A debreczeni református tanítóképzőintézet történetének eme határkövénél csak ismételhethük ama soha el nem múló, nagyjelentőségű elv hangsúlyozását, hogy bármely intézménynek, bármely munka eredményének a becse annál inkább növekszik szemünkben, minél nagyobb küzdelmek jelezték a hozzá vezető utat. Míg ma a még műveltnek látszó lelkek részéről is dicsőített bolsevikizmus szomorú korszakában sokan téves hitükben felforgató eszmékkel a kultura ronjain akarják boldogítani a népet: addig mi szelid eszközöket — mint amilyen a kifejlesztett debreczeni tanítóképzőintézet is — állítunk a nép előrehaladásának a szolgálatába.

Négy új tanár kezdi meg kulturumkáját intézetünkben, hogy mint a leendő tanítók tanítója a műveltség és felvilágosodás terjesztésével enyhítse a háború okozta sebeket s kiirtani segítsen a véres harcok nyomán keletkezett dudvákat és gyomokat. Kettő közülök dr. Novák József és Péterffy László már megválasztásuk előtt közmegelegedésre, tanítványaik szeretete által kísérve működtek intézetünkben, míg dr. Varga Jenő lel-

kési állását a népnevelés ügye iránt való szeretetből cserélte fel a tanári hivatással, Vizely Gábor pedig a debreczeni református főgimnáziumban teljesített szolgálata után jutott intézetünkbe. Üdvözlöm a négy új tanárt beiktatásuk alkalmával tanárkarunk nevében s amidőn nemes munkájukhoz testi és lelki erőt, soha nem lankadó kitartást kívánunk, biztosíthatom az új kartársakat, hogy intézetünkben az általuk eddig tapasztalt kartársi szeretet sohasem fog csökkenni, hanem munkájuknak mind jobban-jobban való megismerésével csak növekedni.

Mélyen tisztelt hallgatóság! A mai modern pedagógiának egyik legfontosabb problémája a jellemképzés problémája. Bármily különböző módon értelmezik a pedagógusok és a bölcészek a jellem fogalmát s bármily különböző megoldásokkal állanak is elő a reá vonatkozó problémánál: a különféle vélemények között sziklaszilárdan áll Kantnak következő mondása: „Oly embernek, kinek cselekvéseiben nincsen állandó elv, tehát egyformaság, nincsen jelleme. A jellemhez az elvek egysége és állhatatossága szükséges“. Ma már általában jogosultnak tekinthető az a panasz, hogy az iskolák csak oktatnak s nem nevelnek, növendékeiket határozatlan elvek, ki nem alakult jellem nélkül bocsátják ki az élet nagy útjára. Ha elfogadjuk a nevelésnek Herbart által körvonalozott célja gyanánt az erkölcsi jellemet: akkor nekünk magyar reformátusoknak a jellemképzés terén nem kell válogatnunk a különböző jellemtypusok között: adva van előttünk a természetünknek legmegfelelőbb, századok óta kialakult jellemtypus, a kálvinista jellem. Ebben a jellemben állhatatos szilárdság, a nyakasságig menő hajlíthatatlanság, lángoló honszeretet, buzgó egyháziasság tükröződik vissza; ennek a jellemnek a tulajdonosai nem olyanok, mint a napraforgó, amely fejét a fényforrás felé fordítja, hanem olyanok, akik szívök érzelmét, lelkek gondolatát szóban és írásban mindig kifejezésre juttatni merik. Az igazi kálvinizmus előtt az egyház és a haza érdeke az első, nem az egyéni érdek. Arra kérem azért új kartársaimat, hogy tanításuk és nevelésük által a tanítványaikban ezen kálvini jellem kialakulását segítsék elő; de azt is mondhatom, hogy ezen törekvésükben csak akkor érhetnek el sikert, ha azt a kálvinista szellemet, amely naggyá, híressé tette ezt a kollégiumot s annyi kiváló embert bocsátott ki innen az egyház és a haza szolgálatára, lelkek minden erejével, meggyőződésük teljes hevével minden időben védeni fogják. A kollégium régi szakaiból egyedül a tanítóképzőintézet maradt meg a kulturának ezen oszlopában, azért ezen intézet tanárainak kötelessége a kollégiumnak tiszteletreméltó hagyományait nemcsak fenntartani és ápolni, hanem minden támadástól megvédeni, minden idegen egyházellenes törekvésnek és irányzatnak ajtót mutatni. Az alföldi kálvinista magyarság, amely fiait ide küldi, joggal megvárhatja ezt tőlünk. Azt kérdezem, nem bűn és véték volna-e a kálvinista áldozatkészségből épült

kollégium szent hagyományával szemben, ha az ide-sereglett kálvinista ifjakat a szülei házból magukkal hozott kálvini szellemmel ellentétes irány béklyóiba szorítanak s így megtagadnók azt a szellemet, amely évszázadokon át megmentette a magyar református egyházat s vele a magyar hazát. Arra kérem új kartársaimat, hogy úgy működjenek intézetünkben, miszerint egy legyen a hit fejedelme nálunk: az élő, személyes és történelmi Krisztus; úgy munkálkodjanak, hogy egy szellem uralkodjék közöttünk: a kálvinista szellem. És még egyet. A nevelés és az oktatás felelősségteljes mezején lelkesítse új kartársaimat a népnevelés magasztos ügye, az iskolák nemes hivatása, melyekről a modern tanítóképzés kiváló apostola Colonel Parker így nyilatkozik: „A szabadság benső döntő ütközeteit nem löfegyverek, nem hadseregek és hajórajok vívják ki. Városok, országok sorsa a tanítóktól és az iskolától függ, azon iskolától, mely jövő polgárainak nevelése által biztosítja a jövőt.”

Tárca

A Hímnusz és a Szózat a templomban.

A zsinat 1907-ben kimondotta, hogy az új énekeskönyvbe a *hímnusz* és a *szózat* is felveendő. Az új próbaénekeskönyv énekügyi bizottságában szóba jött, hogy a hímnusz és a szózat dallamán azon célból, hogy azok a gyülekezet által könnyebben énekelhetők legyenek, lényegbe nem vágó módosítást kellene tenni. A megállapodás az lett, hogy mindkét dallam módosítás nélkül maradjon. Az új próbaénekeskönyvben 36. és 37. szám alatt a *hímnusz* dallama is, a *szózat* dallama is az eredeti hangjegyzés szerint látható.

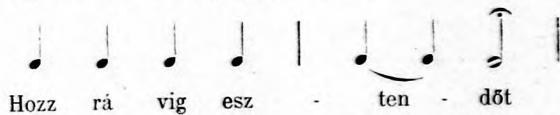
Nem tartom kizártnak, hogy mivel tapasztalat szerint a gyülekezet úgy a hímnusznak, mint különösen a szózatnak dallamát zürzavarosan éneklé, ezen dallamok ügye az új zsinat énekeskönyvi bizottságának ülésén, vagy a zsinaton is szóvá tételik, azért ezen kérdéssel foglalkozni kívánok s bemutatom a hímnusznak és a szózatnak dallamát azzal a csekély változtatással, amelyet a könnyebb énekelhetőség és a zürzavaros éneklés elkerülése szempontjából szükségesnek tartok.

Nem szeretném, ha alábbi fejtegetésemet bárki is gáncsoskodásnak tekintené a dallam-szerzőknek Erkelnek és Egressynek szerzeményeivel szemben. Minden ösmertnek alapja a megfigyelés, vizsgálódás és elemzés. A szabad vizsgálódás, mely tekintély előtt feltétlenül meg nem hajol, vezet el bennünket az igazságra, mely mindennél előbbvaló.

Ami a *hímnuszt* illeti, mindenki tapasztalhatta, hogy a gyülekezet éneklése a 6. sornál (Hozz rá vig eszten-dőt) tétovázó, ingadozó lesz. Ennek az az oka, hogy a hangjegyzés szerint a második dallamhang is, mely tulajdonképpen a második szótag dallamhangja, melizmaszerűleg az első szótagra énekelendő s ezáltal a többi dallam-

hang előre s a többi szótag hátracsúszik, s a megzavart rend és egyensúly csak a sor utolsó szótagjánál és dallamhangjánál áll helyre. A gyülekezet ezen sornál ösztönszerűleg érzi, hogy valami nincs rendjén, azért lesz éneklése ingadozó. A tanítóknak is nehézséget okoz ezen sornak kótaszerű betanítása s a praktikusabbak, hogy ezen sort könnyebben énekelhetővé tegyék, azzal a fogással élnek, hogy a szótagok számát eggyel megszorítják. (*Hozz rá* helyett *Hozz reá.*)

Véleményem szerint a legegyszerűbb eljárás és leghelyesebb megoldás az, hogy mindenik szótag nyerje vissza a maga dallamhangját; vagyis meg kell szüntetni a sor elején levő veszedelmes melizmat, miáltal a 6 szótagú 6. sor dallama formailag egyező lesz a szintén 6 szótagú 2. és 4. sor dallamával:

Ne feledjük el itt, hogy Erkel a hímnuszt mint *négyszólamú férfikart* dalárdák számára írta, hol annak betanítása nagy nehézségbe nem ütközik s az éneklőknek a vezénylés is nagy segítségére van. Más azonban a gyülekezet, melyet kénytelenek vagyunk, miután vezénylésről szó sem lehet, az éneklésnél saját jó érzékének vezetésére hagyni.

Már a 6. sornál láttuk, hogy a dallamnál mennyire fontos a *forma*, a *szerkezet*, az egyes részek formai összhangja. Nem sok vizsgálódás kell hozzá, hogy meggyőződjünk arra nézve, hogy formailag a 7. és 8. sor sem kifogástalan. Dallamritmikailag ugyanis ezen soroknak egyezőnek kell lenni az 1—2., 3—4. és 5—6. sorokkal. A 7—8. soroknál erősen kifogásolható az is, hogy a 8. sor első szótagja, mely a trokheusban írt vers szerint, mint sorkezdő első szótag erősen hangsúlyos: zeneileg súlytalan helyen (negyedik negyed, felütés) van felléptetve s ez a magyarosságnak is rovására esik.

Minden helyreigazodik azonban, ha a 7—8. soroknak azon dallamritmikai alakzatot adjuk, mely az 1—2., 3—4. és 5—6. soroknál látható.

Erkel csak a két utolsó sort ismételteti. Jobb, ha négy sor ismétlődik, amiként ez már szokásban is van.

Az általam jelzett csekély ritmikailag változtatással a hímnusz dallama ilyen lesz:

Hímnusz.

Gyengén.

1
Is - ten áldd meg a ma - gyart

2
Jó ked - vel bő - ség gel,

3
Nyújts fe - lé - je vé - dő kart,

Ha küzd el - len - ség - gel.

Erősen.
Bal - sors a kit ré - gen tép

Hozz rá vig esz - ten dőt,

Meg - bün - hőd - te már e nép

A mul - tat s jó - ven - dőt.

Íme előttünk áll a himnusz dallama a vers szerkezetének és ritmusának teljesen megfelelő tökéletes formában, magának a dallamnak minden változtatása nélkül.

A 2., 4., 6. és 8. (Erkelnél 2. 4.) sorok végén látható melizmákon nem kell megütközni, mert bármennyire különös is, de tény, hogy a magyar ember, míg a dallam folyamán a melizmat nem szenvedheti s minden szótagra külön dallamhangot szeret énekelni (lásd a népdalgűjteményeket), addig a melizmat a sorzáró hang előtt a második utolsó szótag felett megtűri. Ilyen melizmat a lassú népdaloknál a sor végén leginkább akkor találunk, mikor az utolsó ütem három szótagot foglal magában s a melizma a küzbülső szótagon (a sor második utolsó szótagján) foglal helyet, s a dallam ezen alak helyett

ilyen alakzatot ölt:

le - ve - le
si - ras - son
sze - mé - böl.

A himnusznek bemutatott dallamából a sorvégi négy melizma könnyű szerrel kiküszöbölhető volna azzal az egyszerű eljárással, hogy a hat szótagú melizmás sorokat (2., 4., 6., 8.) egy-egy szótaggal kibővítenénk:

2. Jó kedvvel és bőséggel
4. Ha küzd ellenségekkel
6. Hozz reá vig esztendőt
8. A multat és jövendőt
2. Kit sok vészek hányának
4. Tengerén nagy kinjának

ezzel mindenik dallamhangnak meg lenne a maga külön szótagja s a dallam is könnyebben énekelhető lenne, amiről énekléssel való kipróbálás útján mindenki meg-

győződhetik. Még sem mérem ajánlani, mert ez, ha csekély mértékben is, a költemény megváltoztatása lenne.

Áttérve a Szózat-ra: a zenészek és versírók tudják, hogy a szózatnak verse és dallama ritmikailag ellentétben van egymással. Súlytalan szótagokra hangsúlyos, hangsúlyos szótagokra súlytalan dallamhangok jönnek. A vers jámbusban íratván, az első sorban (Hazádnak rendületlenül) a páratlan (1., 3., 5., 7.) helyen álló szótagok rövidek és súlytalanok s a páros (2., 4., 6., 8.) helyen álló szótagok hosszúk és hangsúlyosak. A dallamnál megfordítva. A páratlan helyekre eső hangok hangsúlyosak s a páros helyeken állók súlytalanok.

De ez nem olyan nagy baj, mert az éneklésnél a dallam magyar ritmusa érvényesül, s ez teljesen összetöri a vers magyartalan jámbusi ritmusát. Nagyobb baj az, hogy a nép a dallamot kóta szerint melizmásan és cifrázatosan énekelni nem tudja s sok helyen, különösen a negyedik sornál valóságos zűrzavar támad. A melizmak és cifrázatok kiküszöbölésével ez a baj megszűnik s a dallam sokkal könnyebben énekelhető lesz. Csak azt jegyzem még meg, hogy a szózatot Egressy is a dalárdák számára írta.

Szózat

(népiesen egyszerűsítve).

Erősen.

Ha - zád - nak ren - dü - let - le - nélkül

Légy hi - ve oh ma - gyar!

Ből - csőd ez, maj - dan si - rod is,

Mély á - pol s el - ta - kar.

Gyengén.

A nagy vi - lá - gon e ki - vül

Nin - csen szá - mod - ra hely,

Erősen.

Áld - jon vagy ver - jen sors ke - ze,

Itt él - ned, él - ned, hal - nod kell!

Íme, lényegében a dallam itt sem változott, csak a melizmák maradtak el.

Nagyon sajnálnám, ha a feltüntetett ritmikai változtatásokat valaki kegyeletsértésnek tekintené a halhatatlan dallamszerzők iránt. Hiszen a cél az, hogy műveiket a tett változtatásokkal a nép szívébe még erősebben beplántáljuk.

A kérdés fontosságánál fogva felkérem az érdeklődőket, különösen a szakértőket, egyháziakat és világiakat egyaránt, hogy ezen ügyben, indokolással vagy anélkül, hozzám vagy a szerkesztőséghez írva, véleményüket adni szíveskedjenek. Ha tömegesebben érkezik be vélemény, arról rövid jelentést teszek.

Szügyi József.

Halottaink

Asztalos György.

1822—1918.

Egyházkerületünk, sőt valószínűleg az egész ország református lelkészi karának nesztora volt a patriárkai kort ért Asztalos György, nagykárolyi lelkész, aki február 10-ikén szenderedett el csendesen végálmra.

Nagy időknek élő emléke volt közöttünk, megőrizve szellemi erejét utolsó percéig. Porból alkotott teste a végelgyengülés hatalma alá jutott, de lelke megtöretlenül szállt fel alkotójához. Halála előtt néhány perccel, mintegy utolsó sóhajtással hagyta el ajkát az ima: Atyám, legyen meg szent akaratom! s egy végső lélekzet vétellel megszűnt a szív működése, a földi élet befejezést nyert.

Ez az élet 96 esztendőre terjedt az isteni kegyelem különös jóvoltából s ebből 73-at töltött el, mint lelkész Nagykarolyban, szülővárosában.

Tanulói pályája küzdelmes volt. Tűzvész által anyagilag sujtott szülői nem gyámolíthatván, Debreczenből — hol a theológián volt beiratkozva —, kiment segédtanítónak Tasnádra, Kiss András mellé, ki később debreczeni tanár lett. 1845 június 8-án segédlelkész szülővárosában, aztán helyettes, végre 1852-ben rendes lelkész.

1846-ban példátlan sikert aratott szónoklatával. A vármegye rendei akkor még gyűlések alkalmával először a templomba sereglettek. Így történt ez Szerdahelyi Pál főispán beiktatásakor is, amidőn az ünnepi egyházi beszédet az ifjú segédlelkész tartotta oly ékesszólással és lelkesítő tüllel, hogy a hallgatóság önkéntelenül hatalmas éljenzésben tört ki a beszéd elhangzásával, ami templomi szónoklatoknál szokatlan, sőt talán unikum! A szabadságharc háborús eseményei között prófétai bátorsággal pástorkodott, mi miatt később sok kellemetlen meghurcoltatást szenvedett.

Szónoki sikerei s egyházi tevékenysége gyorsan

emelték. 1859-ben egyházmegyei főjegyző s 1860-ban a nagykárolyi egyházmegye esperese lett.

Úgy egyházában, mint egyházmegyéjében ércnél maradandóbb emlékeket hagyott.

A vármegye székhelyén túlnyomó többségű róm. katolikus egyházzal szemben, melynek patronusai a gróf Károlyiak voltak, a református egyházat érvényre tudta juttatni s fönntartani kellő színvonalon. 50 éves lelkészkedése jubileumán gróf Károlyi István mondotta az első pohárköszöntőt s hajtotta meg előtte az elismerés zászlóját.

A díszes templom s a többi egyházi épületek nagyköltséggel építése s rendezése ma is hirdetik az általa felköltött áldozatkésztséget és buzgóságát.

Egyházmegyéjében a lelkészi özvegy-árvagyámintézet megalapítása (ma 60,000 koronánál több az alapja), a tanügy kellő színvonalra emelése fűződik esperességéhez s nevéhez.

Az egykori közpapi mozgalomnak is ő adott helyes irányt az 1848. XX. t.-c. bekapcsolásával.

Ő kezdte rendezni az egyházmegyei levéltárt, miközben megírta az egyházmegye általános történetét, melyet kéziratban egy évvel ezelőtt egyházmegyéjének ajándékozott. Ezenkívül nyomtatásban is kiadta a nagykárolyi református egyház történetét (1864) s Nagykaroly városét 1848-ig (1892-ben). Több kisebb egyházi és szépirodalmi dolgozatai is jelentek meg és huzamos ideig szerkesztője volt a Nagykaroly és vidéke helyi lapnak.

Társadalmi tevékenysége sem maradt nyom nélkül. Létesítette a Protestáns Társaskört, melynek haláláig díszelnöke maradt. Egyik alapítója s mindvégig igazgatósági tagja volt az Önsegélyező Népbanknak, a városi képviselőtestületnek s a vármegye törvényhatóságának legrégebbi tagja. Családi élete a régi lelkészi család képét tünteti fel örömeivel, bánatával. 12 gyermeke közül koporsójánál már csak 4 állott, a többi nagyjából felnőtt korukban vesztette el. 10 unokája s 10 dédunokája gyászolja.

Lelkészi működését csak az utóbbi két év alatt nem folytatta, midőn gyermekei ösztönzésére szabadságoltatta magát, de érdeklődése egyháza ügyei iránt mindvégig megmaradt.

Temetése február 13-ikán volt. A templomban imádkozott Kincses István mátészalkai lelkész, egykori kedves káplánja s búcsúbeszédet mondott az egyház nevében Néma Gusztáv főgondnok, majd Rédey Károly ev. lelkész, egyháza s a Protestáns Társaskör nevében, a sírnál pedig jelenlegi segédlelkésze Gacsályi Zsigmond tartott rövid imádságot.

Koszorú, virág nem volt koporsóján, végrendelete értelmében, melyben meghagyta, hogy temetése egyszerű legyen, mint élete volt.

A külső dísz, fényt az egyszerű ravatalnál a városi és vármegyei díszőség sorfala képezte, a belsőt

— a szeretet és tisztelet érzelmét — visszatükrözte a szemekben csillogó könny.

Gyülekezete mindvégig gyermeki szeretettel és tisztelettel környezte, halálakor pedig a gyászoló családtól kikérte, mint saját halottját s temetéséről maga gondoskodott s koszorúmegváltás címen tekintélyes alapítványt tett le az elhunyt neve megörökítésére.

Az igaznak emlékezete áldott!

Z.

Szentkirályi Károly előbb kölyi, majd garbólczi lelkész február 12-én, 44 éves korában az Úrban csendesen elhunyt. Egy évvel ezelőtt gége és hangszál gümőkört kapott, mi miatt hangját teljesen elveszítette. Ettől kezdve mondandóit papírra vetette. Két kötet van épen sajtó alatt, egy pedig kéziratban. Halálát özvegye és négy árvája gyászolja. Emlékét kegyelettel örökítjük meg lapunkban, amelynek régebben egyik buzgó munkatársa volt.

Berényi János, a zilahi református Wesselényi-kollégium nyugalmazott igazgató-tanára életének 63., boldog házasságának 38. évében február 22-én meghalt. Négy évtizeden keresztül mint jeles tanár, majd igazgató s legutoljára mint pénztárnok, ritka ügybuzgalmmal, erős munkabírással, tiszta jellemmel, soha nem változó lelkiismeretességgel, forró szeretettel és mély hittel szolgálta kollégiuma érdekeit.

Gergely Lajos, a radnótfáji egyház 50 éven át működött lelkésze 84 éves korában február 13-án jobblétre szenderült.

Irodalmi szemle

Az Országos Református Tanáregyesület Évkönyve az 1917—18. tanévre. Szerkesztette S. Szabó József egyesületi alelnök, helyettes főjegyző. Tizenötödik évfolyam. Debreczen, 1918. Nagy 8° 92 lap. Tartalmazza az egyesület tiszviselőinek és tagjainak névsorán kívül az 1917 okt. 30-án tartott közgyűlés jegyzőkönyvét, az ott bemutatott jelentéseket, Dóczi Imre elnök tartalmas megnyitó beszédét, Dr. Mitrovics Gyulának „A magyar református iskola négy-százados kulturális szolgálata“, Dr. Zsigmond Ferencnek „Arany János emlékezete“ és Dr. Gulyás Józsefnek „Tompai Mihály emlékezete“ c. értékes dolgozatait.

Az Igehirdető márciusi száma bőjti, virágvasárnap-i és nagypénteki beszédeket tartalmaz Nánay Béla, Dr. Raffay Sándor, Bucsay László, Beyer Fülöp, Dr. Tóth Lajos, Kirchknopf Guszáv és Szücs József neves egyházi íróktól, akik e tartalmas folyóiratnak régi, kipróbált, ismert munkatársai. A mindig aktuális folyóirat előfizetési ára egész évre 14 K. negyedévre 4 K. Kiadóhivatala: Nagybánya.

Jánosi Zoltán, Absolon. Tragédia 5 felvonásban. Kiadja Hoffmann és Kronowitz. Debreczen, 1917. 8°, 211 lap. Ára 6 K. fiomabb papíron 8 korona, kötve 4 koronával több. A csillogó, ragyogó stílussal, zeng-

zetes versben megírt tragédia a bibliai elbeszéléshez alkalmazkodva adja Absolon történetét. A mű gondolatokban gazdag s az antik világot jelen korunk eszméivel szövö át elannyira, hogy — eltekintve a korhű beállítástól — egészen napjaink forrongó társadalma elevenül meg előttünk. Ajánljuk olvasóinknak.

A beszéd művészete. Irta Hegedüs Gyula a Víg-színház tagja, zeneakadémiai tanár Budapest, 1917. Singer és Wolfner kiadása. Kis 8°, 125 lap, ára 3 K. Ez a könyv igen hasznos gyakorlati útmutatásokat ad mindazoknak, akik a beszédet nemcsak a hétköznapi társalgásra használják, hanem az előadás művészetével hivatásszerűen foglalkoznak, mint amilyenek a lelkészek, bírák, ügyészek, képviselők stb. Éppen ezért ajánljuk olvasóinknak.

Ó, seregeknek Istene. Egyházi közönséges, ünnepi, rendkívüli és szertartási beszédek és imádságok háború idején. Irta Szombati-Szabó István cs. és kir. református tábori lelkész. Ára 3 K 50 fill. Bpst, 1917. Kis 8° 112 lap. A esinos füzetben hat predikáció, kilenc imádság, három szertartási és egy köszöntő beszéd van a szerző általánosan ismert költői nyelvével írott s gondolatokat ébresztő tartalommal.

Jubiláris iratok. A debreczeni egyház igen szép kiállításban kiadta Könyves Tóth Kálmán lelkész egyházi beszédét és Dicsőfi József jubiláris megnyitó beszédét. — Péter Mihály gálszécsi lelkész két alkalmi füzetet adott ki, az egyik egyházi beszédet tartalmaz (ára 1 K), a másik emléklapokat közöl a felsőzempléni egyházmegye történetéből (ára 70 fill.). Mindkét füzet tiszta jövedelme a Gálszécsi István reformátor emlékalapra fog fordíthatni. — Alkalmi füzeteket adott ki a vértesszécsi egyházmegye az általa tartott jubiláris közgyűlésről és a dunántúli egyházkerület 1917 október hó 4-én lefolyt emlékünnepelelyéről. — A losonczyi egyháztanács Vallástétel cím alatt 36 cikkben adja református hitünknek és erkölcsi rendeltetésünknek alaptételeit modern fogalmazásban. A vallástételt aláírta az egész presbitérium.

A Theologiai Szaklap és Könyvűjság c. lap a címben megnevezett két folyóirat egyesítésével jött létre a Scholtz Testvérek bpesti protestáns cég kiadásában. Az első számban Juhász László „Zsidó apokalyptica“, Miklós Ödön „Bisterfeld első meghívása Leidenbe“ és Wagner György „Debreczeni Lelkészi Tár“ c. hosszabb közleményein kívül ismertetések közöl, amelyek bőven találhatóak a febr. (2.) számban is, ahol ezeket Juhász L. dolgozatának befejező része és Endreffy Jánosnak „Kétféle prédikálás“ c. közleménye előzi meg. Az egyesült folyóirat nagy haszonnal forgatható. Előfizetési ára egész évre 16 K.

A Keresztyén Lelkipásztor gyakorlati belmissziói havi folyóirat Nyáry Pál pécsi lelkésztársunk

szerkesztésében III. évfolyamát kezdte meg januárban s úgy az 1., mint a 2. számával igazolja, hogy tartalomban gyarapodva, munkatársakkal erősödve szolgálja a protestáns lelkészeket s általok az evangéliomi egyházakat. Előfizetési ára egész évre 10 K.

Az Akarat, a Magyar Evangéliomi Keresztyén Diákszövetség Közlönye dec—jan—febr. hónapokról együttesen hármasszámot adott ki a felhalmozódott nehézségek miatt; ám e szám bő tartalma teljesen kárpótolhatja az olvasókat, akik keresztyén világnézetükben erősödnek a folyóirat olvasása közben.

Az Erő, a középiskolai ifjúságunk számára szánt havi folyóiratnak mind a januári, mind a februári száma halad az általa megkezdett és jónak bizonyult úton. A legmelegebben ajánljuk úgy vallásnarraink, mint a szülék figyelmébe, kik gyermekeiknek kezébe jó, hasznos és szórakoztató olvasmányt akarnak adni. Előfizetési ára 1918 januártól jún.-ig 3 K. Kiadóhivatal: Bpest VIII. Üllői-út 16/B.

Magyar Ifjúság, falusi ifjaink havi folyóirata 2. számában a szervezkedésről, cserkészcsapatról és a serdülők közötti munkáról közöl olyan cikkeket, amelyek átmutatást adnak az ifjúsági munka kezdő vezetőinek és munkásainak. E mellett a bibliai eszmecserék és a vasárnapi iskola rovata építő erővel hatnak. Kellően nem értékelhető segédeszköz népünk jövő tagjainak helyes irányban való nevelésére. Előfizetési ára egész évre 6 K. Kiadóhivatal: Bpest VIII. Főhg. Sándor-u. 28.

Örömhír, gyermekek lapja. Kiadja a Lorántffy Zsuzsanna-Egyesület. (Kiadóhivatal Bpest IX. Bakács-tér 9.) Gyermekek lelki világához alkalmazkodó kedves hónapos ujság. Előfizetési ára egy évre 1 K, tömeges megrendelésnél nagy kedvezmény. Remélhetőleg ezután már nem a Magyar Országai Baptisták könyvnyomdájában fogják nyomtatni.

Különfelek

D. Juhász László györteleki református lelkész a bécsi cs. k. evangélikus fakultás a theologiai doktorsággal tüntette ki. Az új doktor specimenének címe értesülésünk szerint: Der Menschensohn in sprachlicher, biblisch-theologischer und religionsgeschichtlicher Hinsicht. Mindenesetre igen nagy jelentőségű és rendkívüli energiát igénylő téma. Ebbe a tárgykörbe tartozó részleteket közölt ő már magyar nyelven is időnként és azokat az illető szakörök megfelelő érdeklődéssel fogadták; annál nagyobb figyelmet kelt a mostani tudományos munkája, melynek értékét igazolja a doktorrá avatásának ténye. Mi őszinte elismeréssel és örömmel üdvözljük ebből az alkalomból is a református lelkész kar emez érdemdús tagját, annyival inkább, mert ő kora ifjúságától kezdve, theologiai pályájának be-

fejezéséig, debreczeni kollégiumunk egyik kiválóan jeles tehetségű és példás szorgalmú növendéke volt, majd amidőn külföldi tanulmányait sikeresen befejezte, ismét a mi büszkeségünk maradt, mint egyházkerületünk példás tevékenységű, ernyedetlen buzgóságú, köztisztelt lelkipásztora és a tudomány lelkes törekvésű munkása. Amiként idáiglan, úgy ezentúl is sokasodjék meg nemes pályafutásán az Úr kegyelme és áldása. Ad multos annos.

A Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör e hó 3-án Mátészalkán irodalmi estélyt rendez, amelyen Dr. Lencz Géza egyetemi tanár megnyitót, Kiss Ferenc egyetemi tanár ünnepi beszédet és dr. Baltazár Dezső püspök úr záróbeszédet tart. A többi programszámot Szalkai Istvánné úrnő zongora-, Tariska Béla papsi lelkész hegedűjátéka, Albert Vilma éneklése s a helybeli vegyeskar és a kollégiumi kántus szereplése tölti ki.

A füzantúli egyházkerület közgyűlését június hó 5. és következő napjain tartja meg.

A tanári beiktató kollégiumunkban a szokott ünnepélyes formák között folyt le február 23-án délelőtt. A beiktatott tanárok tudásuk legjavát mutatták be tartalmas értekezéseikben. A megnyitót és üdvözlő beszédeket lapunk elején közöljük s a beiktatott kollegákat szeretettel üdvözljük.

Tanácsbíró választás. A debreczeni egyházmegye a Kovács József ny. polgármester lemondásával megüresedett tanácsbírószágra dr. Miskolczy Pál berettyóújfalui kir. közjegyzőt választotta meg. Az agilis és buzgó férfiút ez alkalomból melegen köszöntjük.

A debreczeni református templomokból rekvirálták a hadsereg részére az összes orgonasípokot, amelyeknek súlya 12 mázsa 74 és fél kiló volt. Ugyancsak elvitték az oratóriumi orgona fémsípjait is.

Az első radikális fecske az országgyűlésen — a Budapesti Hirlap szerint — **János Zoltán**, aki az általános választójog következtetését látja és kívánja. Ezt nem mindenkiről lehet mondani, mert lám a néppártiból kormánypárti 48-assá lett Huszár Károly ugyan keményen támadta Jánosit azért, mert az egyház és állam szétválasztását kívánta. Értsük meg: csak a szeparációt, nem a szekularizációt. Sőt az ellenzéki 48-as Sümegi Vilmos is, akinek pedig nincs a néppártiságra kvalifikációja, meghotránkozott a János beszédén. Sőt a legeslegradikálisabb Károlyi Mihály is sietett kijelenteni, hogy János csak a maga egyéni nézetét mondta. Huszár azt is mondta, hogy a szeparáció gondolata a szabadkőműves páholyból indult ki. Nyilván Jézus Krisztus volt az első szabadkőműves, aki azt hirdette, hogy az én országom nem e világhól való. Szent Ágoston meg akár nagymester lehetett a szabadkőművesek közt, hogy a civitas Dei-t a civitas terrena-tól úgy megkülönböztette. A kérdés gyakorlati részére pompásan rávilágítanak Ignotus sorai (a

Világ február 26-iki számában): „Mi lesz, ha a keresztényszociálistáktól is követelt általános választójog átalakítja a parlamentet, az átalakított parlament átalakítja a kormányzatot . . . Mi lesz, ha a kultuszminiszter szociáldemokrata lesz s az esztergomi primási szék betöltéséről olyan valaki intézkedik, aki — Bernstein Izsák volt”.

Követésre méltó példa. Id. Mészár g. János beregrákosi református hívünk megjelent a lelkész előtt es szólt s cselekedett ekként: Tiszteletes Uram! Ezt a kis pénzt arra szántam, hogy a fiamnak egy kis telket vegyek rajta. Fiam Oroszországból, mint csererokkant Leitmeritzig visszaérkezett. A harctéren, vagy a fogságban testébe lopódzott emésztő kór azonban az ottani kórházban végzett vele. Az oly nagyon szeretett szülőföldet csak koporsóban láthatja viszont. Nem kell már számára telket vennem. Ad neki egyházunk ingyen. Mit csináljak e csekély pénzzel? Valahol olvastam, hogy a kegyeleti harangot nem rekvirálják el hadicélokra. Fiam emlékéért azzal óhajtanám megörökíteni, hogy egy harangot vennék egyházunknak. Mivel pedig ez most lehetetlen, egy új harangnak a vételére ezt a kis pénzt átadom. Ez a kis pénz pedig éppen ötezer K volt.

A kereszt vallása. Csernoch János dr. hercegprimás ez évi nagybőjti pásztorlevelében olvassuk a következőket: „Bár lelkesítő költői és művészi vonásokban is gazdag a mi szent hitünk, gazdagabb, mint a világi költészet és művészet, lényegileg mégis, — mint magyar neve „kereszténység” is mutatja — a keresztvallása; főereje ugyanis abban rejlik, hogy a megpróbáltatások súlya alatt görnyedő emberi nemet fölemeli és vigasztalja s a keresztből fakadó erővel képesíti minden szenvedés elviselésére”. Ennélfogva a magyar róm. kath. egyház feje szerint az ő vallásuknak fundamentuma már nem a Krisztus, hanem a kereszt s nyíltan hirdeti, hogy a róm. catholicismus a kereszt vallása. Nem christiana religio tehát, hanem cruciata religio. Eljő az idő, amikor majd latinul is így nevezik s ez lesz a megfelelője a kereszténység elnevezésnek, ahogy azt a hercegprimás is magyarázza.

A budapesti református egyházközség közlönye, az Egyházi Értesítő 7 lapra terjedő mellékletén adja azoknak az egyháztagnak névsorát, akik tavaly és tavaly előtt az egyház szükségleteire adakoztak, vagy adójukat önkéntesen felemelték. Aranynévsor, mely például világozhat a többi egyházak előtt is, annyival inkább, mert hiszen az áldozatkész szívek jórésze a hivatalnok osztályból került ki.

Az Evangelischer Wochenbrief január 21-én megjelent száma nagy szeretettel, igaz tisztelettel és mélységes kegyelettel emlékezik meg a nagytudományú D. Weisz Bernát berlini egyetemi tanár elhunytáról és hervadhatatlan érdemeiről.

A lengyel királyság hivatalos közlönye február

8-án megjelent első számában közli a királyság államtanácsáról szóló törvényt, mely szerint az államtanácsnak 110 tagja lesz, még pedig 12 virilis, 55 választott és 43 olyan tag, akiket a kormányzótanács a miniszterelnök javaslatára nevez ki. A virilis tagok a következők: a) 6 római katolikus megyéspüspök, b) az ágostai evangélikus egyház főszuperintendense, c) az evangélikus református egyház szuperintendense, d) Varsó városának legidősebb rabbinusa, e) az egyetem és a műszaki főiskola rektorai és f) a legfőbb bíróság első elnöke.

Az autokéfál ukrán egyház. Az ukrán rada proklamálta az ukrán orth. egyháznak az új moszkvai patriarchától való elválasztását és államvallásul az autokéfál nemzeti egyház vallását jelentette ki.

A „Vasárnapi Ujság” február 24-iki száma szenzációs képekben mutatja be az Ukrániával kötött békeszerződés aláírását, különös érdekességül szolgál a rheimsi városi tanácsról felvett képek, melyek az ostrom alatt készültek, mikor a városi hatóságok pezsngös-pincékben húzták meg magukat. Az amerikai csapatok partraszállása Franciaországban, Abdul Hamid ex-szultán halála, a flamandok függetlenségi mozgalma stb. adják. Szépirodalmi olvasmányok, egyéb közlmények: néhány harctéri képek s a rendes heti rovatok adják a szám tartalmát. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 10 korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában. (Budapest, IV., Egyetem-u. 4. sz.)

A Kisfaludy Társaság február 10-én gróf Tisza Istvánnal töltötte be a megüresedett történelmi tagsági helyet. Ugyanaz nap ünnepelte a Társaság Zrínyi Miklós születésének háromszázados évfordulóját.

Szerkesztői üzenet.

Sz. S. Belényes. A szövegű cikkkel nem kívántunk politizálni és felfogásunk szerint nem is politizáltunk. Éppen azért, mert az adott esetben mindkét képviselőjelölt Károlyi párti volt, egyiknek megokolatlan támadás elleni védelmezése nem jelentheti a Károlyi párttal rokonszenvezést. Mi a szóban forgott cikkkel csak annyit akartunk elmondani és ezt fenntartjuk, hogy Jánosi Zoltán *református lelkész* olyan nagyrabecsülik Debreczenben, hogy reá más pártbeliek is nagy számmal szavaztak, s még inkább, hogy *református lelkész bolsevik nem lehet, mert ez ellen a református egyház is megfelelő módon állási tudna foglalni.*

Konfirmációi Káté: „A mi hitünk”.

Írta Nagy Vince. — Átvizsgálta és előszóval ellátta dr. Baltazár Dezső, református püspök. — Ára 60 fil.

Konfirmációi ajándéknak alkalmas:

„Erős várunk nekünk az Isten”

reformáció emlékfűzet 16 képpel. Írták: Tóth József és Szeghalmi Gyula. Ára: 10 darab K 750, 50 darab K 35.—. — Kis bibliák és Képes bibliák kaphatók:

HOFFMANN és KRONOVITZ

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatalában, Debreczen, Fiac-utca 49. sz.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántuli református egyházkerület püspökétől.
815—1908. szám.

Körlevél

valamennyi kebelbeli nagy. lelkészi hivatalnak.

A Nagym. Vallás- és Közokt. Miniszter Úrnak folyó év január hó 27-én 10.748—161. sz. alább szösz szerint közölt rendeletét midőn szíves tudomás végett közlöm.

Atyafiságos szeretettel vagyok:

Debreczen, 1818 február hó 22-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
10.748—1918—III. szám.

Körirat

valamennyi főtisztelendő egyházi főhatóságnak s szerzetrendnek.

A cs. és kir. hadügyminiszter úr folyó hó 14-én Abt. S/HB. 679—1918. sz. a hozzám intézett átíratában a következőknek közzétételére kért fel engem.

Az Abt. S/HB. 103. 4—1917. számú hadügyminiszteri rendelettel intézkedés történt az iránt, hogy a *legkisebb* templomi harangok egyelőre meghagyassanak. Ezen intézkedésre az Abt. S/HB. 22.196—1917. számú s legújabbban a 23.444—1917. számú hadügyminiszteri rendeletekkel a katonai parancsnokságok figyelme újból felhívatott.

Az egyházi hatóságok, plébánia-hivatalok s harangtulajdonosok részéről mind a mellett, a nevezett miniszter úr átírata szerint, naponta nagy számmal érkeznek be kérvények e *harangok meghagyása* iránt, mi a nevezett miniszter úr szerint nyilván arra vezetendő vissza, hogy a kérelmezők az említett rendelkezésekről kellő tudomással nem bírnak.

Azily irányú kérelmek előterjesztése a nevezett miniszter úr szerint annál kevésbé ajánlatos, mivel a harangakcióra vonatkozó s egyfelől a nevezett miniszter úr, másfelől a magyar kormányhatóságok között létrejött határozmányok amúgy is csupán e tényezők együttes megállapodásával változtathatók meg.

Amidőn tehát tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy a 16.405—1917. elnöki, 17.906—1917. eln. s 198.596/III.—1917. számú körírataimban foglaltakra az érdekeltek figyelmét újból felhívni méltóztassék, egyben van szerencsém Címet, tisztelettel arra is felkérni, méltóztassék az érdekeltekkel azt is tudatni, hogy a cs. és kir. hadügyminiszter úr az említett legutóbbi, 23.444—1917. számú rendeletével táviratilag újból utasítást küldött a

katonai parancsnokságoknak a tekintetben, hogy a legkisebb harangok igénybevételeitől külön utasítás nélkül tartózkodjanak.

Fogadja a főtiszt. egyházi főhatóság kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1818 január hó 27.

A miniszter helyett:

Neményi,
államtitkár.

A máramarosszigeti református jogakadémia igazgatóságától.

Pályázat jogtanári állásra.

A máramarosszigeti református Lyceum jogakadémiáján megüresedett római-jogi tanszékre pályázat hirdettetik:

A megválasztandó tanár köteles lesz a római jogot, valamint az akadémiai igazgatóság által részére esetleg kiosztott más rokon tantárgyakat, heti 12 órán át tanítani, és tárgyaiból megfelelő special-collegiumokat, gyakorlatokat tartani és semináriumot vezetni.

A tanszék javadalmazása, amennyiben rendes tanárral töltetik be, 3200 korona a Lyceum pénztárából s ehhez csatlakozik az állami fizetésekiegészítés, mellyel együtt a kezdő törzs-fizetés az állami tisztviselői VII-ik fizetési osztály 3-ik fokozatának megfelelő s idővel fokként emelkedő.

Ezenkívül a Lyceum ad 1080 korona lakbért és idővel 400 koronás ötödéves korpótlékokat. Tandíjból és vizsgadíjból való részesedés ez idő szerint nincs.

A rendes tanár az Országos Tanári Nyugdíjintézetnek jogosított és kötelezett tagja.

A tanszék elnyeréséért pályázhatnak oly református vallású magyar állampolgárok, akik az állami jogitanintézetek által megkívánt tanári képesítéssel bírnak.

Amennyiben római jogból vagy rokon szakmából egyetemi magán tanárra habilitált egyén nem pályáznék, „rendkívüli tanári“-i minőségben jogtudományi tudori oklevéllel bíró pályázó is megválasztható, oly feltétellel, hogy a magántanári képesítést a római jogból három éven belül megszerzi.

A rendkívüli tanár javadalma a Lyceum pénztárából 3000 korona törzsfizetés és 800 korona lakbér.

A megválasztandó tanár szolgálati és fegyelmi tekintetben teljesen a jogakadémia felettes egyházi hatóságainak lesz alárendelve.

A megválasztandó köteles lesz állását legkésőbbben folyó évi szeptember hó 1-én elfoglalni s javadalmának élvezetébe működése megkezdésének időpontjától lép.

A pályázati kérvényt folyó 1918. évi május hó 1-ig kell a Lyceum igazgatótanácsához, mint választó testülethez, intézetten a jogakadémia igazgatóságához beküldeni.

A kérvényhez csatolni kell születési anyakönyvi kivonatot, a pályázó katonai kötelmeit, esetleg fölmentésének okait, részletesen feltüntetve okmányokat, a tanári hivatáshoz szükséges egészségi állapotot igazoló hatósági orvosi bizonyítványt, eddigi tanulmányait s egyéb minősítését bizonyító okmányokat. — továbbá egy rövid életrajzot (curriculum vitae-t), melyben a pályázónak családi állapota, nyelvismerete, irodalmi vagy tanári gyakorlati működése s esetleg más, az arravalóságot igazoló körülmények feltüntetve legyenek, és melyhez a római jogi vagy rokon tárgykörbe vágó nyomtatásban is megjelent tudományos dolgozatai is mellékeltessenek s közszolgálatban állóknál a szolgálati bizonyítvány is.

Jogtanári minőségben vagy más közszolgálatban már eltöltött idő alapján támasztott esetleges igények a pályázati kérvényben bejelentendők. — ezeknek teljesítésére azonban az Igazgatótanács kötelezettséget nem vállal.

Kelt Máramaroszigeten, 1918 február 19.

Héder János,

Lyceumi gondnok, mint az Igazgatótanács elnöke.

Pályázati hirdetés.

A gávai református egyház egy helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Az egyházi pénztárból havonként 250 korona; 2. egy szobás lakás, esetleg 30 korona lakbér havonként.

Kötelessége a reábizott osztályok vezetése.

A megválasztandó helyettes tanító működése hadbavonult tanítónk hazaérkezéséig tart.

Pályázhatnak okleveles férfitanítók, nőtanítók, nyugdíjasok. Ha okleveles tanítót nem választhatnánk, az állás tanító avagy tanítónői képezdéssel fog betölteni, tehát képezdészek, sőt óvónők is pályázhatnak.

Pályázati határidő e sorok közlése napjától számítva 10 napig tart.

Gáva (Szaboles m.), 1918 február 23.

Református iskolaszék.

Pályázat.

A genesi református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazások folytán megüresedett rendes tanítónői állásra.

Javadalmazása: kétszobás lakás, konyha, kamara, kert, egyháztól évi 100 korona, törvényszerű fizetéskiegészítés, háborús segély az államtól.

Kötelessége: az I—II. vegyes osztály, vagy a reábizandó osztályok és női kézimunka tanítása. Pályázati határidő március 15. Választás március 17. Állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények alólírott-hoz küldendők.

Genes, 1918 február 20.

Papp József,

református lelkész, iskolaszéki elnök.

Konfirmációkra!

Konfirmációra előkészítő káté

református növendékek számára. Írta: **Szoboszlai Papp István**. Közrebocsátotta: **Révész Bálint**. Átdolgozta: **S. Szabó József**. — 64. kiadás. Ara 60 fill. A nagytsizt. lelkész uraknak 10% engedményt adunk.

Konfirmációi emléklapok

díszes keretben, megfelelő szöveggel, fekete nyomással. 1 drb 12 fillér, 100 drb 11 korona, — *Ugyanaz kék nyomással* 1 darab 16 fillér, 100 darab 15 korona.

Mennország kapuja.

Imádságok konfirmált fiúk és leányok számára. Díszes kötésben 2 korona 40 fillér. Nagyobb rendelésnél 10% engedmény. Finomabb kötésekben nagy választék. Kívánatra külön árjegyzékkel és leírással szolgálhatunk.

Kaphatók:

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi és könyvkiadóhivatalában,
Debreczen.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összfor-
♦♦ galma 80.000.000 korona volt. ♦♦

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.